

ΘΕΜΑΤΑ

Πιό φιλικά

Τὸ πάθος γιὰ προβολή κι ἀναγνώριση εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς πιό σοβαρές ἀρρώστιες τῆς λογοτεχνίας μας, γιατί θλάπτει καίρια τὴν ποιότητα. Στὴν πραγματικότητα ξεκινάει ἀπ' τὸ φόβο τῆς μοναξιάς καὶ τὴν αἴσθηση ἀνεπάρκειας, ὅχι ἀπ' τὴ λαχτάρα ἐπικοινωνίας : ἄλλο τὸ νὰ θέλω νὰ μὲ μάθουν γιὰ νὰ ἔρθω πρόσωπο μὲ πρόσωπο μὲ ὅσο γίνεται πιό πολλοὺς ἀνθρώπους κι ἄλλο νὰ χρησιμοποιοῦ ψυχρὰ κάθε μέσο καὶ νὰ ὀργανώνω σὰν σκακιστὴς τὴ συμπεριφορὰ μου, περιφέροντας τὰ χαρτιά μου στίς καίριες θέσεις, ὥστε νὰ ἐγὼ στὴν δθόγη νὰ μὲ βλέπουν. Αὐτό, μαζί μὲ τὸ φατριασμό, τρώει τὴν τέχνη, προπαντὸς τυποποιεῖ τὴ ζωή, τὴν ἀποκόπτει ἀπ' τίς ρίζες ποὺ τὴν τροφοδοτοῦν κάθε στιγμή μὲ τὸ νέο, τὸ ἀναμενόμενο.

Ἡ Ὑδρία, καὶ τὰ Οστρακα γενικά, θέλουν νὰ εἶναι σ' ἐπαφή μὲ τὸ ἀναμενόμενο καὶ λιγότερο ἐνδιαφέρονται (χρόνια τώρα) γιὰ τὴν ψυχρὴ προβολή — στὴν Πάτρα κι ἔξω ἀπ' αὐτήν. Μένουν στὴ ζέστα τῆς ἀνθρωπίνης σχέσης καὶ στὴν ἐπαφή μὲ τὴ ζωή. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη κρίνουν, μὲ ἀσφάλεια νομίζουμε, τὰ πνευματικὰ πράγματα καὶ τὴ ζωή.

Σωκρ. Α. Σκαρτοῦς

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ἡ γλώσσα νὰ μιλάει

Ἡ γλώσσα εἶναι δημιουργία, κοσμογονία. Ἀφοῦ μ' αὐτὴ χτιζόμαστε καὶ χτίζουμε τὸν κόσμο — ὅχι μὲ λέξεις καὶ διδλία, μὰ μὲ μίλημα ζεστό καὶ καθαρό, ζωντανό —. Πόση ἡ χαρὰ κι ἡ ὁμορφιὰ τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ὅταν ἀρχίσει νὰ καλεῖ, νὰ ἀγαπᾷ τὸν κόσμο ! Κι ἐμεῖς οἱ μεγάλοι, ἀλαζονικά, μὲ τὸν ἄερα τοῦ κατακτητῆ, τεκνόμαστε ἀναίσθητοι ἀπέναντί της, στὴ γλώσσα. Τὴ μιλάμε, τὴν πεθαίνουμε σὲ νομα τῆς «εὐγένειας» καὶ τῆς «μόρφωσης». Δὲν τὴ ζοῦμε, δὲ ζοῦμε. Ἡ ἔλλειψη γλώσσας ἱκανῆς νὰ μιλήσει, νὰ δημιουργήσῃ, ἀφαιρεῖ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο τὴ χαρὰ τῆς ἐπικοινωνίας, τὴν ὁμορφιὰ τῆς χαρᾶς, τὴν ἐπικοινωνία τῆς ὁμορφιάς. Γι' αὐτὸ στεγνώνουμε φτωχαίνουμε ἀγνοοῦμαστε κι ἀποροῦμε γιατί δὲ χωράει ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, γιατί δὲν ἀγαπᾶμε, γιατί μισοῦμε... Καὶ λέμε λόγια· γιατί δὲν ξέρουμε νὰ κουβεντιάσουμε σωστὰ ζωντανά. Γι' αὐτὸ ὅταν λέμε σπῖτι ἢ παίζω δύσκολα νιώθουμε τὸ γέμισμά τους, τὴν ἀνθρωπιὰ τους. Ἔτσι ἡ γλώσσα μένει τύπος ἀμίλητος, λέξεις γραμμένες, λέξεις - προτάσεις μαθημένες ἀπὸ στήθους, τίποτα. Κι ἡ ζωὴ της ; Νὰ φωτίζει καὶ νὰ ἡμερώνει τοὺς ἀνθρώπους ; Λαϊκὴ κουβέντα γνήσια, ἀκαταλαβίστικη...

Διον. Α. Καρατζᾶς

Ἡ λειτουργικότητα τῆς ποιητικῆς γλώσσας

Κάθε μέσο ποὺ μ' αὐτὸ ἔρχονται σ' ἐπικοινωνία οἱ ἄνθρωποι εἶναι γλώσσα. Ὁ κινηματογράφος εἶναι μορφὴ γλώσσας, ἡ ζωγραφικὴ τὸ ἴδιο, ἡ μουσικὴ, ἡ μόδα σὲ ντύσιμο, κάθε φορὰ καὶ μιὰ διαφορετικὴ διάλεκτος.

Κοινὸς παρονομαστὴς ὅλων αὐτῶν, τὸ μέτρο. Ἡ αἰσθητικὴ δὲ συγχωρεῖ τίποτα ὑπερβολικὸ ὅποτεδὴποτε καὶ παντοῦ. Ἡ αἰσθητικὴ τοῦ μέτρου εἶναι κριτήριον σωστής

ζωῆς. Μὲ ὅλα τὰ μέσα - γλώσσες ἐκφράζουμε τὴ ζωὴ. Ἄν αὐτὴ εἶναι σκάρτη, σκάρτος θὰ εἶναι καὶ ὁ τρόπος χρήσης τοῦ μέσου - γλώσσας· καὶ τὸ ἀποτέλεσμα φυσικά. Ὅταν μιᾶμε μὲ γλώσσα εἰκόνα, τότε εἶναι εὐκολο νὰ κουδεντιάσουμε γιὰ ὑπερβολὴ ἢ ἑλλειψή, γιατί τότε ἀκριβῶς τὸ σημαίνει εἶναι καὶ τὸ σημαινόμενο. Ἡ δυσκολία βρίσκεται στὴν ἀνεικονικὴ δημιουργία (ποίησι λ.χ.) ὅπου ἡ λέξι στέκει θεόγυμνη, αὐθύπαρκτη, ξεκομμένη ἀπ' τὸ δημιουργό· στέλνεται ἔτσι παντοῦ καὶ θὰ φτάσει στὸν ἀποδέκτη της ἔτσι, ὅπως ξεκίνησε, χωρὶς τὴ βοήθειαν. — ἔστω — τῆς χειρονομίας ποὺ ἀντίθετα θὰ πρέπει καὶ αὐτὴ — ἡ χειρονομία — νὰ ἔχει ἀναπληρωθεῖ ὁπωσδήποτε.

Τὸ μέτρο λοιπὸν καὶ ἡ γνήσια ζωὴ βρίσκονται σὲ πλήρη ἐξάρτηση. Ἡ γλώσσα εἶναι τὸ μέσο ἐκφρασῆς τους, κόψη ἢ τεντωμένο σκοινὶ ποὺ πάνω του ἀκροβατοῦμε συνεχῶς. Ἰδιαιτέρα καὶ κύρια ἡ γλώσσα τῆς ποίησης, ποὺ εἶναι ἀπ' τὴ φύση της ἐλλειπτικὴ καὶ λιτὴ ἀπαλλαγμένη ἀπὸ καθετὶ περιττό.

Κώστας Λογαράς

